

Høveriforpligtelse, Hals og Haand og den strenge Kævsfelsesret, som siden blev indskrænket til den samme, som Lovens 6—5—5 har etableret i Forholdet mellem Huusbonde og Tyende, men som nu er aldeles bortfaldet, undtagen hvor der endnu eksisterer Høveri, med Hensyn til aldeles unge Personer af Fæsterens Tjenestefolk; fremdeles Virkeret og Kaldsret og Retten til at holde Skifte, og for en Deel ogsaa Jagtretten, alt dette er nu bortfaldet, det har Godseieren ikke mere, men jeg kan ikke antage, at Lovgivningen ved at indskrænke Herligheden til saadan en ringe Deel som det, der nu staar tilbage, skulde have meent, at Godseieren alligevel skulde beholde Herligheden. Herimod kan ei paaberaabes hans Ret til at tage Indfæstning; thi ved Indfæstningens Forhøielse at tilbagevinde Værdien af den tabte Herlighed vilde stride aldeles imod Indfæstningens lovmæssige Betydning, og i Analogie dermed kan han ei heller sælge Gaarden som fæstledig, uden nogen Afkortning for den mistede Herlighed; thi den Herlighed, han har mistet, faaer Kjøberen ikke af ham, og han kan ikke faae Betaling for det, som Staten har taget tilbage som sin Eiendom. Jeg troer altsaa ikke at komme Godseierens Eiendomsret for nær, naar jeg siger, at han nu eier ingen Herlighed af nogen Værdi, eller at, naar man trækker den Fjerdedeel fra, som Herlighedsværdien i Loven er sat til, saa steer han der ved ingen Uret. Jeg har ogsaa igaar yttret, at dette var Noget, som erkjendes i Praxis af alle billige Godseiere. Dette lægger jeg stor Vægt paa; thi det er jo aldeles vist, at Godseierne jevnlig sælge Gaardene til Fæsteren eller dennes Slægt langt under den Værdi, som de kunde faae ved at afhænde Gaarden til en anden Mand, og jeg kan naturligviis ikke antage, at dette er grundet paa den i sin Tid oppebaarne Indfæstning, hvilket ialtsald vilde være en ganske feil juridisk Motivering, da Loven ikke hjemler nogen Tilbagebetaling af Indfæstning ved Afsløsning af Fæsteforholdet til Fæsterens Fordeel. Det er deels Billighedshensyn og deels Følelsen af, at Godseierne virkelig ikke ere uindskrænket eller fuldstændigt Eiere af Fæstegodset, og slet intet Andet, der kan bevirke

det, og jeg troer altsaa, at det er ganske i sin Orden og ganske retfærdigt, naar der affortes Noget for den Herlighed, der ikke længer tilhører Godseierne; man kan dog ikke sælge hvad man ikke har. — At Majoriteten af det ærede Udvalg ikke just har safsat  $\frac{1}{4}$ , men derimod sagt imellem  $\frac{1}{5}$  og  $\frac{2}{5}$ , kan jeg iøvrigt ogsaa begribe; thi jeg indrømmer med den ærede Taler, at Billighed dog ogsaa maa have nogen Indflydelse paa Sagens Afgjørelse. Jeg troer, at det maa blive Tarationsmændenes Opgave at dele saaledes mellem Parterne, at begge Parter saavidt muligt kunne være tilfredse; bliver der nogen Gevinst, saa bør naturligviis Godseierne ogsaa have Noget deraf, da han jo dog ialtsald bliver sat ud af en Stilling, som han helst ønskede at blive i. Den Godseier, som behandler sine Fæstere vel, og jeg antager, at det er den største Deel, maa naturligviis føle sig noget ubehageligt berørt ved en Tvangsløve til det, som han meget gjerne gjør uden Tvangsløve. Jeg vil derfor ganske stemme for Fleertallets Bestemmelser i § 9.

**Tscherning:** Jeg takker den sidste ærede Taler, fordi han vil stemme for Fleertallets § 9. Hvor lidet hans Deduction end tilfredsstillende mig, saa er hans Stemmegivning mig dog overordentlig tilfredsstillende. Jeg troer iøvrigt, at hans Grunde ikke vare saa slet beregnede paa at imødegaae min ærede Rabe (Mourier), hvis hele Foredrag egentlig krævede en saadan Tilretteviisning. Jeg skal ikke forsøge min ærede Raboes lange Tale, men opsamle den i følgende korte Udtryk: „Jeg vil anvende ethvert, kun nogensunde taaleligt, Middell, for at forhindre en Lov som denne fra at komme ud, og, dersom jeg ikke skulde kunne komme afsted dermed, saa vil jeg see at skaffe et saa gunstigt Kjøb for min Anskuelse, som muligt, saa vil jeg holde mig til det Billigste, jeg kan faae.“ Det var det egentlige Indhold af hans hele Tale; den var lang for at fremstille disse saa Ord, men den var smuk. Jeg er noget berettiget til at behandle den ærede Rigsdagsmand saaledes, som jeg gjør, thi han er just ikke skaansom imod min slagrende „Overfladighed“; jeg skal indrømme, at han idetmindste er langtrukken, om end ikke